

Anvendelse af soveseler i dagtilbud til børn

Anbefaling

Sundhedsstyrelsen anbefaler:

- Spædbørn og småbørn skal overvåges og tilses jævnligt under søvn.
- Ingen sele kan anses for at være helt sikker, hvilket støtter behovet for overvågning.
- Hvis et barn sover i sele, skal soveselen passe til formålet, opfylde gældende kvalitetskrav, efterses for eventuelle mangler, og brugsanvisningen skal følges hver gang, soveselen anvendes.
- Vågne børn i sele bør ikke være alene.
- Vælg en sovesele, som passer til det, du skal bruge den til. Der findes mange typer af seler til mange forskellige formål, fx gåseler, bæreseler, soveseler, barnevognsseler osv.
- Vælg en sovesele, der passer til barnets alder og størrelse. Det betyder, at den skal sidde tæt ind til kroppen uden at stramme, at barnet ikke kan arbejde sig fri af den, og den skal være nem at justere – både til større og til mindre størrelse.
- Soveselen skal opfylde den europæiske sikkerhedsstandard EN 13210:2004 og være godkendt af Dansk Varefakta Nævn, dvs. mærket VAREFAKTA.
- Vælg en sovesele med skridtstrop (skridtgjord), hvis barnet skal sove i den.
- Beslag, knapper og spænder bør være nikkelfrie.
- Soveselen skal installeres og benyttes i overensstemmelse med brugsanvisningen hver gang, den bruges.
- Soveselen skal være fastspændt med remme i bunden af barnevognen/krybben, og remmene skal være strammet helt til, så barnet ikke kan løfte sig fra madrassen.
- Soveselen skal efterses for slitage, mørt stof, løse syninger og ødelagte spænder hver eneste gang, barnet fastspændes.
- Vælg en sovesele, der kan vaskes ved mindst 60°C.

BAGGRUND

Anledning

Det fremgår af Sundhedsstyrelsens "HYGIEJNE I DAGINSTITUTIONER. Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inden for hygiejne, miljø og sikkerhed" 5. udgave, 2013: *"Det er altid forbundet med en vis risiko at anvende seler i barnevogne og i krybber. Ingen sele kan anses for at være fuldstændig sikker. På den anden side kan der også ske ulykker, hvis børn lægges til at sove uden sele"*.

Seler til børn har i over 50 år haft et dårligt rygte, og mange års erfaring har også vist, at ingen sovesele kan anses for at være fuldstændig sikker. Motorisk aktive, ophidsede og urolige børn kan bl.a. komme til skade ved at vikle sig ind i selen – især hvis den ikke sidder korrekt. Risikoen ved anvendelse af soveseler til mindre børn i barnevogne og krybber drøftes fortsat og Sundhedsstyrelsen vil med dette notat redegøre for den nuværende viden.

Problemstilling

Voksnes frygt for faldulykker er en væsentlig del af begrundelsen for at spænde børn fast i en sovesele, når de skal sove i krybber og barnevogne. Der ses imidlertid fortsat alvorlige ulykker, selvom barnet er spændt fast i en sovesele, senest i 2011.

Endvidere konstateres der jævnligt fejl og mangler knyttet til forskellige typer af soveseler og modeller af barnevogne, klapvogne og kombivogne.

Brugsanvisninger og vejledninger overholdes ikke altid, ligesom vedligeholdelsen af de forskellige produkter kan være mangelfuld.

Overvågning

Børn, der **ikke** er spændt fast, når de lægges til at sove, kan overraskende hurtigt kravle ud over kanten på lifte, krybber, barnevogne, klapvogne og kombivogne. Dermed opstår der risiko for, at de falder ud, eller at de kommer i klemme med arme, ben - eller med hovedet med fare for kvælning.

I Ulykkesregistret ses en række forskellige ulykker i forbindelse med fald fra barnevogne, hvor sele formentlig **ikke** har været benyttet.

Børn, der er overladt til sig selv, er sårbare over for insekter, fugle, andre dyr og vejrforhold. Spørgsmålet om overvågning og tilsyn er således ikke alene et spørgsmål om, hvor sikkert det er at sove i en sele.

Overvågning og tilsyn med små børn er noget helt fundamentalt, især fordi små børn ikke kan beskytte sig selv, og derfor er overladt til de voksnes omsorg og opsyn. Overvågningen må tilrettelægges efter omstændighederne, herunder kendskabet til barnet. Blæst, lav ude temperatur, mistanke om begyndende sygdom, påfaldende passivitet, uro, hyperaktivitet eller hvis barnet opfører sig anderledes, end det plejer kan begrunde, at barnet tilses ofte.

Fastspænding i sele

Børn bryder sig som regel ikke om at blive spændt fast i en sovesele, og i deres kamp for at blive fri for den kan de vikle sig ind i selen med risiko for, at de får selemærker eller sår, eller i værste fald bliver kvalt. Har de mulighed for at rejse sig op, kan de vælte barnevognen eller krybben. Det gælder især vågne, motorisk aktive og urolige børn.

En gennemgang af de senere års indberetninger til ulykkesregistret viser, at det er vanskeligt at vurdere, om risikoen ved korrekt brug af godkendte soveseler (seleskader, kvælningsulykker) er større end risikoen ved ikke at bruge soveseler (faldulykker, klemningsulykker og kvælningsulykker). Det skal nævnes, at man i Ulykkesregistret ikke kan se, om de soveseler, der er brugt i de konkrete tilfælde, har været godkendt af Dansk Varefakta Nævn, og/eller om soveselerne har været benyttet korrekt.

Dødsulykker

I databasen over ulykkesdødsfald hos børn 0-14 år på Statens Institut for Folkesundhed optræder dødsulykker, hvor barnet har været fastspændt i sele, hvilket er baggrunden for, at Sundhedsstyrelsen peger på, at der er en risiko forbundet med brug af sele.

Næsten hvert år sker der dødsulykker i relation til børns søvn i lift, krybbe, barnevogn, klapvogn og kombivogn. Dødsfaldene skyldes kvælning i opkast eller som følge af kvælning i dyner eller i andre dele af barnevogn/klapvogn, som følge af hængningsulykker, eller ved ydre spærring af luftvejene.

Vejledninger, anbefalinger, rapporter, notater mv.

Små børns sikkerhed. Pjece. Sundhedsstyrelsen og Komiteen for Sundhedsoplysning, 2012.

Små børns udeophold i kulden. Notat. Sundhedsstyrelsen, 2012 (www.sst.dk).

Sikkerhed for dit barns skyld. Dansk Varefakta Nævn 2010 (til forældre, ikke institutioner).

Ulykker i Danmark 1990-2009. Statens Institut for Folkesundhed, 2012.

Hjemmesider mv.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	www.kfst.dk
Dansk Varefakta Nævn	www.varefakta.dk
Center for Ulykkesforebyggelse	www.si-folkesundhed.dk/cuf
Forbrugerportalen	www.forbrug.dk
Tænk	www.taenk.dk
Dansk Standard	www.ds.dk
Sikkerhedsstyrelsen	www.sik.dk

Dato 27. juni 2013